

εις τὴν Κέρκυραν κατὰ τάνωτέρω ἐκτεθέντα ὑπὸ τοῦ κ. Βροκίνη. Καθ' ὅσον δὲ φωτίζουσιν ἡμᾶς αἱ περισωζόμεναι μαρτυρίαι, ἔζη τῷ μὲν 1507 Παῦλος Ἀργυρόπουλος¹, τῷ δὲ 1590 οἰκογένεια Ἀργυροπούλων ἐκ Καλαμῶν καὶ κατὰ τὸν δέκατον ὄγδοον αἰῶνα ἄλλη τις ἐκ Πελοποννήσου οἰκογένεια Ἀργυροπούλων ἢ Πουλάκη². Ὑπάρχει δ' ἐν Ζακύνθῳ καὶ ἐνοριακὸς ναὸς τῆς οἰκογενείας Ἀργυροπούλων, παρ' ᾧ σώζονται ληξιαρχικαὶ πράξεις βαπτίσεων, γάμων καὶ θανάτων ἀπὸ τοῦ 1706. Ἄξιον δὲ σημειώσεως εἶνε, ὅτι ἔτι καὶ νῦν σώζεται ἐν Ζακύνθῳ οἰκογένεια Ἀργυροπούλων, Περιεργὸν δὲ εἶνε, ὅτι εἷς τῶν ἀνδρῶν φέρει τὸ ὄνομα Παῦλος, ὅπερ ἀπαντᾷ κατὰ τάνωτέρω λεχθέντα ἤδη τῷ 1507³. Ἄλλ' οἱ Ἀργυρόπουλοι τῆς Ζακύνθου δὲν ὑπῆρξαν τῶν εὐπατριδῶν τῆς νήσου, καθ' ἃ οἱ τῆς Κερκύρας, οὐδ' ἐνεγράφησαν εἰς τὸ βιβλίον τῶν εὐγενῶν. Καὶ ἀναγράφει μὲν ὁ Χιώτης μεταξὺ τῶν ἐνενήκοντα καὶ τριῶν οἰκῶν, ἐξ ὧν ἀπετελεῖτο τῷ 1684 τὸ μέγα συμβούλιον, καὶ τοὺς Ἀργυροπούλους⁴, ἀλλὰ τοῦτο δὲν βεβαιοῦται ὑπὸ ἐπισήμων ἐγγράφων. Καὶ δὴ ἐν τῷ παρὰ τῷ κ. Τοπάλη ἐν Ζακύνθῳ εὑρισκομένῳ σπανίῳ βιβλίῳ « Διὰ τὴν πιστοτάτην πόλιν τῆς Ζακύνθου » εὑρηται « Σημείωσις τῶν 93 οἰκογενειῶν τῶν ἀπαρτιζουσῶν τὸ Συμβούλιον Ζακύνθου καὶ τῶν ἀτόμων ἅτινα κατὰ τὸ ἔτος 1786 ἀνήκουσιν εἰς τὸ σῶμα τῶν 150 ». Ἄλλὰ μεταξὺ τῶν ἐν αὐτῇ ἀναγραφομένων κατ' ἀλφαβητικὴν τάξιν οἰκογενειῶν εὑρίσκεται μόνον ἡ τῶν Διαργυροπούλων (Diargiropulo), οὐχὶ δὲ ἡ τῶν Ἀργυροπούλων⁵. Ὅτι δὲ οὕτως ἔχει τὸ πρᾶγμα, ἀποδεικνύεται καὶ ἐκ τῆς τάξεως, ἐν ἣ ὁ Χιώτης παρεμβάλλει τοὺς Ἀργυροπούλους. Πράγματι παρ' αὐτῷ τὰ ὀνόματα τῶν Ζακυνθίων οἰκῶν τοῦ μεγάλου συμβουλίου ἀναγράφονται μὲν ἑλληνιστί, ἀλλὰ κατὰ

¹ Κατ' ἀνακοίνωσιν τοῦ κ. Λεωνίδου Ζώη ἐκ τῶν ἀρχείων Ζακύνθου.

² Λεωνίδου Ζώη Φιλολογικὸν καὶ Ἱστορικὸν Λεξικὸν Ζακύνθου. Ἐν Ζακύνθῳ. 1898 σ. 92.

³ Κατ' ἀνακοίνωσιν τοῦ κ. Λεωνίδου Ζώη ἐκ τῶν ἀρχείων Ζακύνθου.

⁴ Σειρᾶς Ἱστορικῶν ἀπομνημονευμάτων Τόμ. Γ'. Κερκύρα. 1863 σ. 959.

⁵ Σελ. 141. Πρὸς σ. 174.

τάξιν ἀνταποκρινομένην πρὸς τὸ ἰταλικὸν ἀλφάβητον, ἅτε τοῦ καταλόγου μεταφρασθέντος προφανῶς ἐξ ἰταλικοῦ πρωτοτύπου. Τὸ δὲ ὄνομα τοῦ Ἀργυροπούλου φέρεται μεταξὺ τῶν ἀπὸ τοῦ γράμματος D ἀρχομένων, τοῦθ' ὅπερ ἀποδεικνύει, ὅτι ἐν τῷ πρωτοτύπῳ ἦτο γεγραμμένον *Diargirovulo* καὶ ὄχι *Argirovulo*. Ὅρθῶς δ' ἀνεκοίνωσεν ὁ κ. Ζώης τάδε· « Αἱ ὑποθέσεις, ὅτι ἡ οἰκογένεια Διαργυροπούλου εἶνε ἡ αὐτὴ καὶ ἡ τῶν Ἀργυροπούλων δὲν στηρίζονται ἐπὶ ἱστορικῆς ἀληθείας, διότι οἰκογένεια Διαργυροπούλων ἦτο διάφορος τῶν Ἀργυροπούλων καὶ ὑφίστατο ἐν Ζακύνθῳ ἤδη τὸν δέκατον ἕκτον αἰῶνα. Ἄλλως δὲ ἄργυρος μὲν λέγεται ἐν Ζακύνθῳ ἔκπαλαι τὸ ἀσῆμι, διάργυρος δὲ ἡ δριάργυρος ὁ ὑδριάργυρος. Ὡστε καὶ ὑπὸ ἐτυμολογικὴν ἔποψιν διαφέρει τὸ Ἀργυρόπουλος τοῦ Διαργυρόπουλος. Ἄλλ' ἐκτὸς τούτου καὶ αἱ ἐνοριακαὶ ἐκκλησίαι τῶν δύο τούτων οἰκογενειῶν εἶνε χωρισταὶ ἐν Ζακύνθῳ ».

Πεπλανημένα δὲ εἶνε τὰ λεγόμενα περὶ τῆς ἐν Θήρᾳ μέχρι τοῦ 1577 διατηρήσεως κλάδου τῆς οἰκογενείας Ἀργυροπούλων, κατέχοντος τὸ ἐν τῇ νήσῳ κάστρον τοῦ Ἀγίου Νικολάου, ἐκπολιορκηθὲν ὑπὸ τῶν Τούρκων¹. Ἄλλ' ὁ Μαρτῖνος Κρούσιος, εἰς δὲ ἀναφέρονται οἱ ταῦτ' ἀποδεχθέντες, ποιεῖται λόγον περὶ Ἀργυρῶν καὶ οὐχὶ περὶ Ἀργυροπούλων², προσθέτει δὲ καὶ τὸ λατινικὸν ὄνομα *de Argenteis*, εἰς ὃ ἀντεστοίχει τὸ ἰταλικὸν *D'argenta*, τὸ καὶ σήμερον σωζόμενον ἐν τῇ νήσῳ ὑπὸ τὸν τύπον Δαργέντας. Γνωστὸν δὲ εἶνε, ὅτι πράγματι οὕτως εἶχον ἐξιταλίσει τὸ ὄνομα αὐτῶν οἱ ἐκβενετισθέντες ἄλλοτε Ἀργυροὶ οἱ ἐπὶ τῆς βενετοκρατίας ἄρξαντες τῆς Θήρας³.

Ἄξια δὲ ἰδίου λόγου εἶνε ἡ τύχη τῶν Ἀργυροπούλων ἐν συν-

¹ *E. R. R[hangabé] Livre d'or de la noblesse Phanariote* σ. 3. — Πρβλ. *Gerland Histoire de la noblesse crétoise au moyen âge* σ. 12 σημ. 5.

² *Crusius Turcograecia* σ. 210. Ἐκεῖθεν παραλαβὼν ὀρθῶς ποιεῖται λόγον περὶ Ἀργυρῶν ἐν Θήρᾳ ὁ *Ducange Familiae byzantinae* σ. 156.

³ *Miller The Latins in the Levant*. Ἐν Λονδίῳ. 1908 σ. 613.

δυσασμῶ πρὸς τὴν Κωνσταντινούπολιν ἐκείνην, ἐν ἣ κυρίως ἔδρασαν οἱ ἐπισημότατοι αὐτῶν κατὰ τοὺς βυζαντιακοὺς χρόνους καὶ μεθ' ἧς ἔμελλον καὶ πάλιν νὰ συνδεθῶσι κατὰ τοὺς ἐσχάτους χρόνους τῆς τουρκοκρατίας, ἐγκατασταθέντες ἐν Φαναρίῳ.

Καὶ δὲν εἶνε μὲν ἀπίθανον, ὅτι τινὲς τῶν Ἀργυροπούλων ἐγκατέμειναν καὶ μετὰ τὴν ἄλωσιν ἀμέσως ἐν Κωνσταντινουπόλει· ἀλλὰ βεβαίως οἱ πλεῖστοι ἔφυγον, καθ' ἃ ὁ Ἰωάννης Ἀργυρόπουλος μετὰ τῶν περὶ αὐτὸν, καὶ διεσπάρησαν ἀλλαχόσε. Διὰ τοῦτο δὲ βλέπομεν τὸν Θεοδόσιον Ζυγομαλᾶν ἐν τῇ ἀξίᾳ πολλοῦ λόγου ἀπὸ 7 Ἀπριλίου 1581 ἐπιστολῇ αὐτοῦ πρὸς τὸν Μαρτῖνον Κρούσιον, ἐν ἣ ποιεῖται λόγον περὶ τῶν ἐν Κωνσταντινουπόλει περισωζομένων μεγάλων βυζαντιακῶν οἰκῶν, οὐδεμίαν ποιούμενον ρητὴν μνεῖαν τῶν Ἀργυροπούλων¹.

Διαρκούντος δὲ τοῦ δεκάτου ὀγδόου αἰῶνος, εἰ μὴ καὶ πρότερον, κλάδος τις τῶν Ἀργυροπούλων, ὅστις λίαν πιθανῶς ἦτο αὐτὸς ὁ πρότερον διατρίβων ἐν Θεσσαλονίκῃ, ἐξ οὗ ὁ ἐν τῇ Ἀγίᾳ Σοφίᾳ τῆς πόλεως ταύτης τεθαμμένος Ἰωάννης Ἀργυρόπουλος, ἐγκατεστάθη καὶ πάλιν ἐν Κωνσταντινουπόλει. Ἐπιφανέστατοι δὲ τούτων ἀνεδείχθησαν ὁ Μανουὴλ Ἀργυρόπουλος, γενόμενος σύζυγος τῆς θυγατρὸς τοῦ ἐν Θεσσαλονίκῃ ἱατροῦ Λουκῆ², καὶ ὁ

¹ *Crusius Turcograecia* σ. 91. Τὸ περισπούδαστον τοῦτο χωρίον ἔχει ὡδε· *Εἰσὶν οὖν καὶ ἔτι ἐνταῦθα, Παλαιολόγων ὁσπίτια ὀλίγα, Κωνσταντινοῦ καὶ Μανουήλου τῶν ἀνταδελφῶν· καὶ ἄλλα ἕως τῶν δέκα, πλείω ἢ καὶ ἐλάσσω, ἐξ ἑκάστης γενεᾶς· μετρίως εὐποροῦντα, ἢ καὶ τέχναις προσέχοντα· ἀπὸ Καντακουζηνῶν, ἀπὸ τῶν τοῦ Ῥάλη, ἀκούεται· ἔτι καὶ τὰ τοῦ Μάμαλη, ἀπὸ Νοταραδῶν, οἱ εἰσὶν ἐν Πελοποννήσῳ οἱ πλείους· ἀπὸ Λατίνων, Μουζάλων, Βατάτζιδων καὶ ἔτι ΔίπλοΒατάτζιδων λεγομένων, Ἀσανάνων, Χρυσολωράδων, Λασκάρων, Εὐγενικῶν οὕτω ὀνομαζομένων, καὶ ἄλλων γενῶν, ἃ καθέκαστον γράφειν δύσκολον. ...Ὡς δένδρη δὲ μεράδια διακεχωρισμένοι εἰσὶν οὗτοι· τινὲς μὲν καὶ ἐν Κωνσταντινουπόλει, ἕτεροι δὲ ἐν ταῖς πόλεσι τοῦ Πόντου· ὡς ἐν Ἀγχιάλῳ, Μιδείᾳ, Σωζοπόλει, Μεσημβρίᾳ καὶ ταῖς τοιαύταις, ὅπου οἱ πλείονες. Ἄλλοι, ἐν ἄλλαις πόλεσιν· ἢ μετὰ ὑπηρεσιῶν ὡς εἶπον ἀθροιστικῶν διαπερῶντες τὴν ζωὴν, ἢ πραγματευόμενοι, ἢ ἔργοις προαίχοντες, ἵνα τῶν ἀναγκαίων μὴ ἀποστέρωνται.*

² Ἴδε περὶ αὐτοῦ *E. R. R[hangaḃé]* ἐνθ' ἀν. σ. 3. Ἡ περὶ τῶν νεωτέρων τούτων Ἀργυροπούλων γενεαλογικὴ ἀναγραφὴ παρὰ τῷ κ. Ῥαγκαβῆ εἶνε ἀξιόπιστος, ἅτε στηριζομένη εἰς οἰκογενειακὰς αὐτῶν σημειώσεις. Περὶ τοῦ Μανουὴλ Ἀργυροπούλου ἐν ἔτει

υἱὸς αὐτοῦ Ἰάκωβος ὁ ἀναδειχθεὶς μέγας διερμηνεὺς ἀπὸ τοῦ 1812 μέχρι τοῦ 1815¹.

Ἄσπασία δὲ συμπλήρωσις τῶν περὶ αὐτῶν εἶνε τὸ ἐπόμενον ὑπόμνημα, συνταχθὲν ὑπὸ τοῦ ἀοιδίου Μανουὴλ Ἀργυροπούλου,

1786 ἀναγινώσκομεν τὰ ἐξῆς παρὰ τῷ Ἀθανασίῳ Ὑψηλάντῃ (Μετὰ τὴν ἄλωσιν. Ἐν Κωνσταντινουπόλει. 1870 σ. 648): Ἐφυγεν εἰς τοὺς Μοσχόβους ἐκουσίως ὁ μανζιλευθεὶς αὐθέντης Ἀλέξανδρος Ἰωάννου Μαυροκορδάτος... ὅθεν ἐλθούσης τῆς εἰδήσεως ἐφυλακίσθησαν εὐθὺς εἰς τὸν μουγδούζαγαν οἱ καπικεχαγιάδες τοῦ Στέφανος Ἰωαννίτης ὁ Μίσογλους, καὶ Μανόλης Ἀργυρόπουλος, γαμβρὸς τοῦ ἱατροῦ Λουκῆ Θεσσαλονικέως.

¹ Ἴδε τὴν βιογραφίαν αὐτοῦ παρὰ τῷ **Ἐπιμ. Σταματιάδῃ** (Βιογραφίαι τῶν Ἑλλήνων μεγάλων διερμηνέων τοῦ ὀθωμανικοῦ κράτους. Ἀθήνησι. 1865 σ. 164 κ. ἔ.)

² Ἴδε τὴν γενεαλογικὴν αὐτῶν ἀναγραφὴν παρὰ τῷ **E. R. R[hangabé]** ἐνθ' ἀν. σ. 3 κ. ἔ. Τῆς ἐν σ. 5 μνημονευομένης Σεβαστῆς Ἀργυροπούλου, συζύγου Κωνσταντίνου Μάνου, πρώτου διερμηνέως τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει ἐλληνικῆς πρεσβείας, θανόντος τῷ 1835, μνημονεῦει καὶ ὁ *Constantin George Mano Documente din secolele al XVIlea - XIXlea privitoare la familia Mano*. Ἐν Βουκουρεστίῳ. 1907 σ. 207. Ὁ κ. Ῥαγκαβῆς δημοσιεύει καὶ τὸ οἰκόσημον τῶν Ἀργυροπούλων, ὅπερ ἐξ αὐτοῦ παραλαμβάνεται παραθέτομεν ἀνωτέρω ἐν τῷ κειμένῳ. Τοῦτο, ὅλως διάφορον τῆς ἐν σ. 58 τῶν Ἀργυροπουλείων ἐκδοθείσης σφραγιδος τοῦ Ἰωάννου Ἀργυροπούλου, ἄγνωστον εἶνε τίς τοῦ φαναριωτικοῦ κλάδου τῆς οἰκογενείας καὶ ἐκ τίνος ἀφορμῆς πρῶτος μετεχειρίσθη. Οὐδ' ἔχει τοῦτο σχέσιν τινὰ τυχὸν πρὸς τὸ ἄλλως ὑποπτον οἰκόσημον τῶν Ἀργυρῶν τῆς Χίου, συγγενῶν ὄντων τοῦ οἴκου Ῥοδοκανάκη, ὅπερ ἐδημοσίευσεν ὁ αὐτοκαλούμενος πρίγκιψ Δημήτριος Ῥοδοκανάκης ἐν τῷ *Giornale Araldico*. Ἔτ. Θ' ἀρ. 12. Τὸ οἰκόσημον τοῦτο τῶν Ἀργυρῶν φέρει ἐπὶ χρυσοῦ βάθους σταυρὸν κυανοῦν, περὶ ὃν τέσσαρες ἀστέρες, πέντε ἔχοντες ἀκτῖνας.

πρώτοτόκου υίου του μεγάλου διερμηνέως Ἰακώβου, πολλαχῶς δὲ ὑπηρετήσαντος τὴν ἑλληνικὴν κυβέρνησιν ἐπὶ τῆς βασιλείας τοῦ Ὄθωνος καὶ τέλος χρηματίσαντος πρώτου διερμηνέως τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει ῥωσικῆς πρεσβείας μέχρι τοῦ 1863, εἶτα δὲ παραιτηθέντος καὶ ἀποθανόντος ἐν ταύτῃ τῇ πόλει τῷ 1887. Τὸ ὑπόμνημα τοῦτο εἶχε παραδοθῆ ὑπ' αὐτοῦ εἰς τὸν σεβαστὸν κ. Σταυράκην Ἀριστάρχην, μέγαν λογοθέτην τῆς μεγάλης ἐκκλησίας, ὅστις λίαν προφρόνως ἀποστείλας μοι αὐτὸ ἐπέτρεψε τὴν δημοσίευσιν αὐτοῦ. Ἐχει δὲ τοῦτο ὧδε·

α' Ὁ Ἰάκωβος Ἀργυρόπουλος ἐγεννήθη κατὰ τὸ ἔτος 1772, ὡν δευτερότοκος τοῦ Μανουὴλ Ἀργυροπούλου, ὅστις, ποτισθεὶς τὰ νάματα τῆς παιδείας εἰς τὸ Ἀμστελόδαμον, ὅπου ἐστάλη παῖς ὡν ἐκ Θεσσαλονίκης, ἐπέστρεψεν εἰς Κωνσταντινούπολιν· ἐκεῖ δὲ κατεστάθη μετερχόμενος ὄρεάν τὴν ἰατρικὴν ὡς ἐπιστήμην, ἀνεμίχθη εἰς τὰ πολιτικὰ, ὠνομάσθη διερμηνεὺς καὶ ἐχρημάτισε πράκτωρ τῶν ἡγεμόνων Βλαχίας καὶ Μολδαβίας παρὰ τῇ Πύλῃ.

α' Ἡ οἰκογένεια τῶν Ἀργυροπούλων λέγεται καταγομένη ἀπὸ τοῦ Ἰωάννου Ἀργυροπούλου, φυγόντος εἰς Ἰταλίαν κατὰ τὴν ἄλωσιν τῆς Κωνσταντινουπόλεως τὸ ἔτος 1453. Εἰς τῶν σοφῶν οἵτινες εἰσῆξαν τὴν παιδείαν εἰς τὴν Δυτικὴν Εὐρώπην, ὁ Ἰωάννης Ἀργυρόπουλος ἐδίδασκε τὴν φιλοσοφίαν εἰς τὴν πόλιν τῆς Παδούης, καὶ προσκληθεὶς εἰς Φλωρεντίαν παρὰ τοῦ Κοσμά τῶν Μεδίκων ἐδίδασκε τὸν υἱὸν καὶ τὸν ἀνεψιὸν τούτου τοῦ ἡγεμόνος. Μετέφρασε δὲ εἰς τὴν λατινικὴν διάλεκτον τὰ συγγράμματα τοῦ Ἀριστοτέλους. Ἡ εἰκὼν αὐτοῦ σώζεται εἰς τὸ Βατικάνον.

α' Ὁ Μανουὴλ Ἀργυρόπουλος ἔσχεν ἕξ υἱούς, τοὺς ὁποίους ἐφιλοτιμήθη νὰ ἐκπαιδεύσῃ μὲ ὅλα τὰ μέσα τῆς ἐποχῆς ἐκείνης, καθ' ἣν τὰ βῆματα ἦσαν σπάνια εἰς τὴν Ἀνατολήν. Τέσσαρες ἐξ αὐτῶν διεκρίθησαν κατὰ τὴν παιδείαν, Λουκάς, Ἰάκωβος, Ἰωάννης καὶ Γεώργιος. Ὁ πρωτότοκος, ἐμαθὼν τὰς ἀνατολικὰς γλώσσας πρὸς ταῖς ἄλλαις γνώσεσι, δὲν ἀνεμίχθη ὁμως εἰς τὰ πολιτικὰ τῆς πρωτεύουσας, ἀλλὰ διέπρεψεν εἰς τὰς ἡγεμονίας. Ὁ Ἰάκωβος, δευτερότοκος, ἤρξατο τὸ στάδιόν του ἀπὸ τὰ Πατριαρχεῖα, ὅπου πᾶνυ νέος ὡν ὑπηρετήσεν ὡς γραμματεὺς. Νυμφευθεὶς τὴν θυγατέρα τοῦ ποτὲ περιωνύμου ἡγεμόνος Μιχαὴλ Σού-

τζου, ήκολούθησε τόν πενθερόν του εἰς τήν Βλαχίαν, ὅπου προήχθη εἰς τὰ ἀνώτερα ἀξιώματα. Ἐπιστρέψας εἰς Κωνσταντινούπολιν ἐπεδόθη εἰς φιλολογικά ἔργα, λαμβάνων μέρος καί εἰς τὰ πολιτικά, διὰ τῶν σχέσεών του πρὸς τοὺς ἐπισημοτέρους ὑπουργοὺς καί μεγιστάνας τῆς Τουρκίας, ἐξ ὧν τινὲς ἐδιδάσκοντο παρ' αὐτοῦ τὴν γεωγραφίαν καί ἄλλας ἐπιστήμας. Χωρὶς δὲ νὰ ἔχη πολιτικὸν εἰδικὸν ἀξίωμα, ἀλλ' ἀπολαμβάνων τῆς ἐμπιστοσύνης αὐτῶν, ἔλαβε μέρος εἰς τὰς τότε περὶ τῆς Ἑπτανήσου διαπραγματεύσεις καί εἰς τὰς ὑποθέσεις τῆς Πελοποννήσου καί τῶν Κυκλάδων νήσων, σπαραττομένων τότε ἀπὸ τὰς ἀδικίας τῶν διοικητῶν, οἵτινες παραβιάζοντες τὰ δεδομένα αὐτοῖς προνόμια τοὺς ἀφῆρπαζον καί τὰ περιέχοντα αὐτὰ διπλώματα. Συνέγραψε τουρκιστὶ μίαν γεωγραφίαν ἐκδοθεῖσαν μετὰ τοῦ Ἄτλαντος ἐπὶ τοῦ σουλτάνου Σελίμ· μίαν ἱστορίαν τῆς Αἰκατερίνης τῆς βασ, ἐκδοθεῖσαν κατὰ τὸ ἔτος 1825 εἰς Αἴγυπτον καί χρησιμεύουσαν ἔτι καί νῦν ὡς πρότυπον τουρκικῆς συγγραφῆς εἰς τὰ τουρκικὰ σχολεῖα· ἔτι δὲ καί ἄλλα διάφορα μείναντα εἰς χειρόγραφα. Μετέφρασε δὲ εἰς τὴν καθομιλουμένην ἑλληνικὴν φωνὴν διάφορα τοῦ Οὐιργιλίου καί τοῦ Μοντεσκίου τὸ περὶ τοῦ Πνεύματος τῶν Νόμων σύγγραμμα καί ἄλλα. Ἐξ αἰτίας τῆς ἑλληνικῆς ἐπαναστάσεως καί τῶν περιπετειῶν εἰς τὰς ὁποίας εὗρέθη ἡ οἰκογένεια τοῦ Ι. Ἀργυροπούλου, τὰ πλείω τῶν τοιούτων χειρογράφων ἐγένοντο κατανάλωμα πυρὸς ἢ κατεστράφησαν. Κυρίως δὲ ἀξία λύπης εἶνε ἡ καταστροφή διαφόρων ἐπιστολῶν πρωτοτύπων καί ἀπομνημονευμάτων, τὰ ὅποια ἤθελον χρησιμεύσει εἰς τὴν ἱστορίαν τῆς Πελοποννήσου, τῆς Κρήτης καί τῶν νήσων τοῦ Αἰγαίου πρὶν τῆς ἐπαναστάσεως.

α Κατὰ τὸ 1804 διωρίσθη ὁ Ι. Ἀργυρόπουλος πρέσβυς (ἐδρεύων ὑπουργός) παρὰ τῇ αὐλῇ τῆς Πρωσσίας, ὅθεν ἠναγκάσθη, ἐξ αἰτίας οἰκιακῶν ὑποθέσεων, νὰ ζητήσῃ τὴν μετάκλησίν του κατὰ τὸ ἔτος 1806 καί ἀντικατεστήθῃ παρὰ τοῦ ἀδελφοῦ του Ἰωάννου. Ἐπιστρέψας εἰς Κωνσταντινούπολιν ὑπηρέτησεν ὡς διερμηνεὺς τῆς Ὑ. Πύλης τοποτηρητῆς παρὰ τῇ ἐν Ἀδριανουπόλει σταθμευούσῃ ἐν καιρῷ τοῦ ῥωσικοῦ πολέμου κυβερνήσει, ἔπειτα ὡς διερμηνεὺς παρὰ τῷ ναυστάθμῳ· ἰδιαιτέρως δὲ κατεγίνετο εἰς τε τὴν φιλολογίαν καί εἰς διαφόρους πολιτικὰς διαπραγματεύσεις μέχρι τῆς εἰρήνης τοῦ 1812. Διορισθεὶς τότε μέγας διερμηνεὺς, ἀνεδείχθη ἀξίος καί τῆς ἐμπιστοσύνης τῶν κρατούντων καί θερμὸς ζηλωτὴς τῶν ἐθνικῶν συμφερόντων. Μετὰ παραδειγματικῆς

ἐπιμελείας ἐφρόντιζε τῶν τοῦ κοινοῦ, κατώρθωσε νὰ ἐκπεσθῇ τὸ τότε ὑπέρογκον τῶν πατριαρχείων χρέος ἐξ αἰτίας τῶν περιττάσεων καὶ τῆς κακῆς διαχειρίσεως, καὶ ἐπέτυχεν ὑψηλὰς διαταγὰς ὑπὲρ τῶν ἱερῶν καταστημάτων τῆς Ἱερουσαλήμ, συνετέλεσεν εἰς τὴν οἰκοδομὴν τοῦ εἰς Ἐγρήκαπι ἱεροῦ ναοῦ, ὅπου καὶ τὸ φρενοκομεῖον, χωρὶς νὰ ἐπιβαρυνθῇ τὸ κοινόν, καθ' ὃν καιρὸν ἡ ἐπίτευξις ἀδείας ἦτο δυσχερεστάτη καὶ ἀπελαμβάνετο δι' ἀδράς δαπάνης. Ἐλάβε πολὺ μέρος εἰς τὰς μετὰ τῆς Σερβίας διαπραγματεύσεις, ὅπου ἐπροσπάθησε νὰ προσπορίσῃ εἰς τὴν ἡγεμονίαν αὐτὴν ὅσον δυνατὸν περισσότερα προνόμια καὶ πολιτικὰ ὠφελήματα. Ἐτακτοποίησε τὸ ἐμπορικὸν σύστημα τῶν λεγομένων βαρταρίων, παρασχὼν εἰς τοὺς ὁμογενεῖς ὑπηκόους τῆς Πύλης δικαιώματα μᾶλλον συμφέροντα τότε παρὰ ὅσα εἶχον οἱ ὑπήκοοι τῶν ξένων Δυναμειῶν διὰ τῶν συνθηκῶν. Ἐπροστάτευσεν τὰς ἐθνικὰς σχολὰς τοῦ Κουρούτζεσμε, τῆς Χίου, τῆς Σμύρνης, τῶν Κυδωνιῶν, τοῦ Μεσολογίου, καὶ εἶχεν ἀλληλογραφίαν μετὰ τῶν διακεκριμένων διδασκάλων καὶ ἄλλων πεπαιδευμένων ὁμογενῶν. Κατὰ τὸ διάστημα πενταετοῦς ὑπηρεσίας εὐρέθη εἰς περιστάσεις λίαν ἀξιολόγους διὰ τὰ κατὰ τὴν Εὐρώπην διαδραματιζόμενα κατ' ἐκείνην τὴν ἐποχὴν. Θρησκευτικῶς, ὡς εἰπεῖν, φυλάττων τὴν πρὸς τὴν ὑπηρετεῖ Κυβέρνησιν πίστιν καὶ ἀκριβειαν, μετεχειρίζετο τὴν ὁποῖαν ἀπελάμβανεν ἐμπιστοσύνην πρὸς ὄφελος τῶν ὁμογενῶν του καὶ πρὸς ἠθικὴν καὶ ὑλικὴν ἀνάπτυξιν αὐτῶν. Ἦτο λίαν δημοτικὸς, εὐπροσῆγορος, φιλελεύθερος, ἀμνησίκακος καὶ εἰς ἄκρον φιλογενῆς, ὥστε τινὲς τῶν κρατούντων ὠνόμαζον αὐτὸν φανατικόν, καίτοι τιμῶντες τὸν χαρακτῆρά του. Ἡ αὐστηρότης τῶν ἠθῶν του, ἡ πολιτικὴ περίνοια καὶ ἡ πεποίθησις, ὅτι ἡ ἐπανάστασις παρακκίρως ἐκρηγνυομένη ἤθελε προξενήσῃ μυριάριθμα θύματα, δὲν τῷ ἐπέτρεψεν νὰ λάβῃ μέρος εἰς τὴν Φιλικὴν ἐταιρείαν. Δὲν συνεβιάζετο μὲ τὸν τρόπον τοῦ σκέπτεσθαι αὐτοῦ ἡ γνώμη τὴν ὁποῖαν ἐξέφραζόν τινες τῶν ἐν ταῖς Ἠγεμονίαις, ὅτι ἡ θυσία ἑνὸς ἐκκομμυρίου ὁμογενῶν εἰς Κωνσταντινούπολιν καὶ εἰς τὴν Ἀνατολὴν ἦτο ἀδιάφορος ὡς πρὸς τὸ γενικὸν τέλος. Ἐνόμιζε τὴν ἐπιχείρησιν ἄωρον. Καὶ πρὶν καὶ μετὰ τὴν ἔκρηξιν τῆς ἐπαναστάσεως ἠδύνατο, ὡς οἱ πολλοὶ, νὰ καταφύγῃ εἰς ξένον κράτος· ἀλλ' ἡ συνείδησις του δὲν τῷ ἐπέτρεψε νὰ γίνῃ αἷτιος νέων θυμάτων, ἐπειδὴ πολλοὶ ἀρχηγοὶ οἰκογενειῶν ἀπέβλεπον εἰς αὐτόν. Ὑπέμεινεν ἀπεκδεχόμενος τὰς ἀποφάσεις τῆς θείας προνοίας. Ἀληθῶς

δὲν ὑπέφερε κεφαλικὴν ποινὴν ὡς οἱ λοιποὶ τῶν ἐπισήμων κατ' ἐκείνην τὴν φρικώδη αἱματεκχυσίαν, ἀλλὰ καθείρχθη καὶ ἔπειτα ἐξωρίσθη εἰς τὰ ἐνδότερα τῆς Ἀνατολῆς μετὰ τοῦ ἀδελφοῦ του, τοῦ γαμβροῦ του

ΙΑΚΩΒΟΣ ΑΡΓΥΡΟΠΟΥΛΟΣ¹

καὶ τῶν δύο πρωτοτόκων τέκνων του. Ἀφοῦ διέμεινεν ἐκεῖ τρία ἔτη, παραδοκῶν καθ' ἡμέραν τὸν θάνατον, μετετέθη ἡ ἐξορία του εἰς Πρωσσαν, ὅτε ἡ Κυβέρνησις ἐμετρίασε τὴν πρὸς τοὺς Χριστιανούς ὀμότητά

¹ Ἡ εἰκὼν αὕτη ἐλήφθη ἐξ ἐλαιογραφίας ζωγραφηθείσης παρὰ τῆς πρὸ ἐτῶν θανούσης Ὀλυμπιάδος Ὀλυμπίου καὶ ἀποκειμένης ἐν Δρέσδῃ παρὰ τῷ δισεγγόνῳ τοῦ εἰκονιζομένου κ. Θρασυδ. Ἀργυροπούλῳ. Ἀξία δὲ περιεργείας εἶνε ἡ πλὴν τῆς ῥινός ἀπωτέρα ὁμοιότης τινῶν τῶν χαρακτηριστικῶν τοῦ Ἰακώβου Ἀργυροπούλου ἐν ταύτῃ τῇ εἰκόνι πρὸς τὴν ζωγραφίαν τοῦ Ἰωάννου Ἀργυροπούλου κατὰ τὴν εἰκόνα τοῦ Ghirlandajo ἐν τῷ ἡμετέρῳ Πίνακι Δ'.

της. Ἐμεινε καὶ ἐκεῖ τέσσαρα ἔτη. Ὄταν δὲ μετὰ τὴν κατάργησιν τῶν γενιτσάρων ἡ Κυβέρνησις ὀργανίζουσα τακτικὸν στρατὸν ἔλαβεν ἀνάγκην εἰδικῶν βιβλίων, ὁ τότε στρατάρχης Χουρσίτ πασᾶς ἔστειλεν εἰς τὸν Ἰ. Ἀργυρόπουλον βιβλία στρατιωτικὰ πρὸς μετάφρασιν, καὶ, ὑποβαλὼν τὰ μεταφρασμένα εἰς τὸν σουλτάνον Μιχμούτην, ἔλαβε τὴν ἀδειαν τῆς καθόδου του, συγχρόνως δὲ καὶ τῆς τοῦ Στεφάνου Βογορίδου. Μετὰ τὴν καθοδὸν του κατεγίνετο κατὰ διαταγὴν εἰς μετάφρασιν στρατιωτικῶν βιβλίων.

ἌΤὸ κύριον αἴτιον τῆς καθόδου αὐτῶν ἦτο τὸ ἐξῆς. Τινὲς τῶν τότε ὑπουργῶν τῆς Πύλης παρεδέχοντο ἓν σχέδιον, προταθὲν κατ' ἀρχὰς παρὰ τοῦ ῥωσικοῦ ὑπουργείου καὶ τροποποιηθὲν ὕστερον παρὰ τῆς Μ. Βρετανίας. Τοῦτο συνίστατο εἰς τὸ νὰ σχηματισθῶσιν ἐκ τῶν στασιασάντων μερῶν τρεῖς ἑλληνικαὶ Ἡγεμονίαι κατὰ τὸ παράδειγμα τῆς Σερβικῆς· νὰ τοῖς δοθῆ ἑσωτερικὴ αὐτονομία, τινὰ δὲ τῶν ἰσχυροτέρων φρουρίων νὰ κατέχωνται παρὰ τῆς Τουρκίας, καὶ νὰ διορίζῃ ἡ Πύλη τοὺς Ἡγεμόνας. Τοῦτου ἕνεκα εἶχον ἀνάγκην πολιτικῶν ἀνδρῶν διὰ νὰ θέσωσιν ἐπὶ κεφαλῆς τῶν ἡγεμονιῶν τούτων, ἀλλ' ἡ ἐπιμονὴ τοῦ σουλτάνου ἐματάίωσε τὸ σχέδιον.

ἌΜέσως μετὰ τὴν καθοδὸν του ὁ Ἰ. Ἀργυρόπουλος ἀπεφάσισε νὰ ἐγκαταλείψῃ τὴν Τουρκίαν καὶ νὰ μὴν ὑπηρετήσῃ πώποτε Κυβέρνησιν, τῆς ὁποίας ἡ πρὸς τοὺς ὁμογενεῖς θηριώδης ὠμότης ἦτο ἔτι πρόσφατος εἰς τὰς ἀναμνήσεις. Πρὸς δὲ τούτοις καθ' ἣν ἐποχὴν ἐστέλλετο εἰς ἐξορίαν εἶχεν ὀρκισθῆ ἐπὶ τούτῳ.

ἌἘν ᾧ κατεγίνετο νὰ εὐχαριστήσῃ εἰς τὴν ἀχαριν καὶ δύσκολον ἐργασίαν μεταφράσεως εἰδικῶν ἐπιστημονικῶν βιβλίων, συνέβη ἕρις τις μεταξὺ αὐτοῦ καὶ τοῦ Χουρρέβ πασᾶ, ὅστις, ὑποπτεύσας αὐτὸν ἀδίκως ὡς ἐπιζητήσαντα σχέσιν μετὰ τινος τῶν ἐν τοῖς ἀνακτόροις ἀντιπάλων του, τὸν ἐπέπληξεν αὐστηρῶς. Ἡ σκηνὴ αὕτη ἦτις προσέβαλε τὴν φιλοτιμίαν του καὶ διὰ τὴν ὁποίαν μετεμελήθη ὕστερον ὁ γέρων Χουρρέβης καὶ ἐζήτηι κατόπιν παντὶ σθένει νὰ ἐπανορθώσῃ, ἐπεστήριξε τὸν Ἀργυρόπουλον εἰς τὴν ἰδέαν, ὅτι δὲν ἦτο δυνατόν νὰ ὑπηρετήσῃ ὡς πρότερον τὴν Κυβέρνησιν. Γενομένης τῆς πρὸς τὴν Ῥωσίαν εἰρήνης κατὰ τὸ 1829 ἔτος, ἡ Ὑ. Πύλη ἀπεφάσισε νὰ στείλῃ ἑκτακτον πρεσβείαν εἰς Πετρούπολιν, καὶ ὁ Ἀργυρόπουλος ἔμελλε νὰ ἀποτελέσῃ αὐτῆς μέρος. Τότε ἀπεφάσισεν ἔτι μᾶλλον νὰ ἐπιταχύνη τὴν ἀναχώ-

ρησίν του, μὴ ἀνεχόμενος τοῦ λοιποῦ νὰ ὑπηρετήσῃ Κυβέρνησιν πολεμίαν τότε τῶν ὁμογενῶν του καὶ νὰ συνηγορῇ αὐτῇ εἰς ἀντικείμενα ἀφορῶντα τὸ ἐλληνικὸν ζήτημα, οὔτε ἀφ' ἑτέρου θέλων νὰ προδίδῃ ἐναντίον τῆς συνειδήσεως καὶ τῶν ἀρχῶν του τὰ συμφέροντα τὰ ὅποια ἤθελον τῷ ἐμπιστευθῆ. Ὅθεν ἀνεχώρησε κρυφίως μετὰ τῆς οἰκογενείας του καὶ ἀποκατεστάθη εἰς τὴν Ἑλλάδα, ὅπου ἔζησεν ἰδιωτικῶς μέχρι τῆς ἀρχῆς τοῦ 1850 ἔτους. Ἀλλὰ τὸ πολιτικὸν του στάδιον ἔληξε κατὰ τὴν ἔκρηξιν τῆς ἐλληνικῆς ἐπαναστάσεως.

α' Ἀσχολούμενος εἰς τὴν φιλολογίαν μέχρι τέλους ζωῆς ἔγραφεν ἀπομνημονεύματα τῶν ἐπὶ τῆς ἐποχῆς του συμβεβηκότων· αὐτῶν ἡ ἔκδοσις ἤθελεν ἢ πολῦτιμος διὰ τὴν ἱστορίαν, ἂν ἐπετρέπετο ἀπὸ τοῦδε ἢ δημοσίευσις αὐτῶν η'.

Ὁ δὲ Ἰακώβος Ἀργυρόπουλος, περὶ οὗ κυρίως διαλαμβάνει τὸ ἀνωτέρω ὑπόμνημα, ἔσχε τέσσαρας υἱοὺς καὶ δύο θυγατέρας. Καὶ υἱοὶ μὲν αὐτοῦ ὑπῆρξαν ὁ Μανουὴλ, ὁ γράψας τὸ ἀνωτέρω ὑπόμνημα· ὁ Περικλῆς, ὁ γνωστὸς συγγραφεὺς καὶ εὐφραδῆς ῥήτωρ, καθηγητῆς δὲ τοῦ Συνταγματικοῦ δικαίου ἐν τῷ Ἐθνικῷ πανεπιστημίῳ, πρύτανις καὶ βουλευτῆς αὐτοῦ, κατὰ δὲ τὸ 1854 καὶ 1855 διαδοχικῶς ὑπουργὸς τῶν Ἐξωτερικῶν, τῶν Οἰκονομικῶν καὶ τῆς Δημοσίας ἐκπαιδεύσεως· ὁ Ἀλκιβιάδης, συνταγματάρχης τοῦ πυροβολικοῦ, καὶ ὁ Ἀλέξανδρος, ἀξιωματικὸς τοῦ ἐλληνικοῦ στρατοῦ. Θυγατέρας δ' ἔσχεν ὁ Ἰακώβος Ἀργυρόπουλος τὴν Σεβαστὴν, σύζυγον τοῦ Κωνσταντίνου Μάνου, πρώτου διερμηνέως τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει ἐλληνικῆς πρεσβείας¹, καὶ τὴν Χαρίκλειαν, σύζυγον τοῦ πρωθυπουργοῦ Ἀλεξάνδρου Μαυροκορδάτου. Οἱ δ' ἔκγονοι τῶν ἀνωτέρω υἱῶν τοῦ Ἰακώβου Ἀργυροπούλου ἀποτελοῦσι τὸν παρ' ἡμῖν ἐκ Φαναρίου ὀρμώμενον κλάδον τῶν Ἀργυροπούλων, οὗ τὰ μέλη περιέβλεπτον κατέχουσι θέσιν ἐν τῇ ἐλληνικῇ κοινωνίᾳ².

¹ Ἰδὲ καὶ ἀνωτέρω σ. ριβ' σημ. 2.

² Ἰδὲ περὶ αὐτῶν *R[hangabé]* Livre d'or de la noblesse Phanariote σ. 4 κ. 1.

Ταῦτα εἶνε ὅσα ἐπ' εὐκαιρία τῆς ἐκδόσεως τῶν ἀνά χειρας Ἀργυροπουλείων ἠδυνήθην νὰ συλλέξω περὶ τοῦ Ἰωάννου Ἀργυροπούλου καὶ τῶν λοιπῶν φερόντων τὸ ὄνομα τοῦτο Ἀργυροπούλων, μικρὰ συμβολὴ εἰς τὴν ἐθνικὴν ἱστορίαν, ἧς οὐκ ὀλίγας σελίδας κοσμεῖ τὸ ὄνομα τοῦ πολυκλάδου καὶ ἐπιφανοῦς τούτου οἴκου.

Ἐν Ἀθήναις, 24 Νοεμβρίου 1909.

ΣΠΥΡ. Π. ΛΑΜΠΡΟΣ